

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY

IDŐSZAKI KIADVÁNYA

12. SZÁM

2014 OKTÓBER-DECEMBER

IMPRESSZUM

SIROKI ZOLTÁN ALAPÍTVÁNY IDŐSZAKI KIADVÁNYA

MEGJELENIK : negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: az alapítvány elnöke és kuratóriumi tagjai

A kuratórium elnöke: Varga Sándor

A kuratórium tagjai: Küzmös Csaba

Lakó Antal

Tóth Sándor

Vajó Sándor

Virágh Dezső

LEVELEZÉSI CÍM: Varga Sándor Nyírtura, Rózsa u. 10. 4532

EMAIL CÍM: vargasa@freemail.hu

A Siroki díj (vándorszerleg) eddigi tulajdonosai

1993 Péter Géza

1994 Ballagó Emánuel

1995 Virágh Dezső

1996 Laskay Sándor

1997 Vas Sándor

1998 Tóth Sándor

2001 Lakó Antal

2002 Gere Géza

2004 Diószeghy Sándor

2005 Soós János

2006 (Dogosi Károly jelölt, elhalálozott)

2008 Makai Pál

2011 Pócsi Béla

2012 Pálincás György

2013 Maróti Béla

2014 Paraszka János

Tisztelt Madárbarát

Még néhány hét, hogy a hazai szervezetek megtegyék jelöléseiket az idei Siroki-díjas személyére. Nagyon fontos, hogy minél több jelölés érkezen az Alapítvány kuratóriumához, melyből megállapítható számunkra, kik azok a tiszteletben álló hazai A 2014-es évi Siroki Díj ünnepélyes átadására 2014. szeptember 21-én, a Dél-kelet magyarországi Regionális Kiállításon, a Karcagi H-10 és H-27 IDRE díszmadártenyésztő egyesületek közös rendezvényén került sor, a Déryné Kulturális Központban, Karcagon.

Ez évben is jelentős számú ajánlás érkezett a kuratóriumhoz. Köszönjük minden szervezetnek az ajánlását, és bízunk benne, 2015-ben még több egyesület segíti majd munkánkat a díjazott kiválasztásában.

2014-ben a legtöbb jelölést kapták:

Pákozdi Károly
Paraszka János
Lipták József
Gergác Imre

Siroki Zoltán neve úgy gondoljuk, mindannyiunk előtt jól ismert. A hazánkban és külföldön is tisztelt, megbecsült professzor személyes kapcsolataival, írásaival nagyon sok embert terelt közös hobbink felé. Már gyermekként igen sok időt töltött abban a szobában, melyben édesapja volierekben és kalitkákban tartotta különleges, akkoriban még igencsak ritkaságszámba menő madarait. A madarak szeretete egész életén át végigkísérte. Tanárként tekintélyt, elismerést vívott ki magának szakmájában és a díszmadártenyésztés terén is. Madarásztként nagyon sok barátira és tanítványra tett szert. Diószeghy Sándor, az azóta már elhunyt neves papagájtenyésztő azt írta róla: „olyan kedves és közvetlen ember volt, aki a madaraknál jobban csak a madarászokat szerette”. És valóban, minden hozzá fordulónak a legjobb tudása szerint segített, minden hozzá érkezett megkeresésre válaszolt, érkezzen az a levél akár egy székelyföldi kis faluból, akár a Természettudományi Múzeum igazgatójától.

Az elsők között vetette fel, hogy szükség lenne egy országos egyesületre, így lett alapító tagja a Magyar Díszmadártenyésztők Egyesületének, aminek elnöke, tiszteletbeli elnöke is lett, mint ahogy a debreceni csoport elnöke is később. Mindennél fontosabbnak tartotta, hogy a hazai tenyésztők ismeretei bármilyen forrásból is gyarapíthatók. Külföldi lapokat fordított, saját tenyészeredményeit publikálta, hazai tenyésztők után nyomozott, hogy azok tapasztalatai is hozzáférhetőek legyenek. A korabeli levelezései alapján úgy tűnik, az Országos Egyesület korántsem hálás elnöki posztját is leginkább amiatt vállalta el, hogy az Országos Egyesület kiadványa megfelelő színvonalon megjelenhessen.

Az 1976-ban megjelent könyve rövid idő alatt elfogyott, ám a Mezőgazdasági Kiadó – számtalan tenyésztői megkeresés ellenére – csak 1990-ben, Zoli bácsi halála után jelentette meg a második kiadást, amit még jó pár követett.

A Siroki család a második kiadás szerzői jogdíjából alapítványt hozott létre. A díjjal járó vándorserleg tulajdonosa 1993 óta minden esetben egy köztisztelőben álló, több évtizedes tenyésztői múlttal rendelkező, a hazai díszmadártenyésztés hírnevének öregbítésén, a szervezeti élet vonzóbbá tételén dolgozó madarász volt.

A 2014-ben, a jelölő szervezetek gyakorlatilag egybehangzó véleménye alapján, egy széles körben ismert, több évtizedes tenyésztői és vezetői múlttal rendelkező madarászra esett a választás.

Tenyésztői pályafutása 1978-ban kezdődött 1 pár hullámos papagájjal. Innen nem volt megállás, hiszen galambász édesapja által az állatok iránti szeretete már a génjeibe volt kódolva. Zebra pintyek, japáni sirálykák, rizspintyek, nimfapapagájok, rozellák követték a hullámos papagájokat az évek folyamán. A 80-as évek elejétől a hazai kiállításokat is mind gyakrabban látogatta, kezdetekben, mint egyszerű látogató, majd később mint kiállító.

1989-ben megalakította barátaival a monori madarász egyesületet, melynek közel 20 éve a vezetője. Többszörös magyar bajnok. 2000-től Magyar Díszmadártenyésztők Országos Szövetségének elnökségi tagja majd 2004-től alelnöke, illetve Ellenőrző bizottság elnöke volt. Büszkeséggel tölti el a tény, hogy az újonnan választott Világszövetség elnökségével való kiváló kapcsolat kialakításában jelentős szerepe volt, és amely hatását máig élvezhetik a magyar madarászok. Két alkalommal vett részt világbajnokságon, Bad Salzuflenben madara 91 pontot kapott, ami kiváló nemzetközi eredménynek számít. 2014-ben Bari-ból papagája világbajnoki éremmel tért haza.

Nekünk, akik jól ismerjük őt, tenyésztői kvalitása mellett még inkább példaértékű emberi nagysága, segítőkészsége.

A 2014-es Siroki-díj kitüntetettje: Paraszka János.

Gratulálunk neki!

VÁLOGATÁS SIROKI ZOLTÁN ISMERETTERJESZTŐ ÍRÁSAIBÓL 12. RÉSZ

Ausztrália legszebb madara, a Gould amandína

A Gould amandina a díszpintyek (Estrildidae) családjába tartozik. Nemrég a díszpintyeket a szövőmadarak (Ploceidae) családja egyik alcsaládjának (Estrildinae) tekintették. Újabb szerzők azonban azon a véleményen vannak, hogy az "Énekesmadár idomúak" (Passeres) egyes csoportjainak fejlődéstörténeti vonatkozásait jobban kifejezésre lehet juttatni, ha a díszpintyeket, mint külön családot, a szövőmadarak családjától elválasztják.

Madarunkat J. Gould, Ausztrália madárvilágának lelkes kutatója feleségéről nevezte el, aki férjét kutató útjain elkísérte, és mindenkor hűséges munkatársa volt. A genus név azonban a madár első leírása óta több ízben is változott, mert az idők folyamán a kutatók különbözőképpen értékelték a rokon fajokkal való kapcsolatokat.

Kezdetben kizárólag külső morfológiai és anatómiai bélyegek alapján legközelebbi rokonoknak a fűpintyeket vélték és ezért a *Poephila* genusba sorolták (Delacour 1943). Wolters (1950) és Mitchel (1958) morfológiai és etológiai (szokástan) alapon a papagájamandinákkal való közeli rokonságot ismerték fel, és így a madarunkat az *Erythrura* genusba helyezték. A legújabb vizsgálatok megerősítették a papagájamandinákkal való rokonságot, de ugyancsak etológiai bizonyítékok alapján a Gould amandinát átmeneti fajnak tekintik az *Erythura* és a *Lonchura* (apácamadarak) genusz között. Ezen az alapon állította fel Immelman 1962.-ben a *Chloevia* genuszt. A Gould amandina jelenlegi tudományos neve tehát *Chloevia gouldiae*.

A modern rendszertanban a régi módszerek mellett előtérbe lépett tehát az etológia, mert a madár viselkedése fontos adatokat szolgáltat a rokonsági kapcsolatok megállapításához, és így a természetes rendszer kiépítéséhez.

A Gould amandinának három színváltozata van: a) feketefejű, b) vörösfejű, c) sárgafejű. Nem is olyan régen e színváltozatokat három külön fajnak tartották, de ma már tudjuk, hogy ezek csupán egyetlen faj változatai. A vörösfejű hím színe a következő: A fej felső része és a fejdalok skarlátvörösek, e színt hátulról vékony fekete csík szegélyezi, amely alul a torok fekete foltjával egyesül. E mögött széles türkizkék szalag fut. A tarkó és a nyakoldalak aranyos zöldek, a hát fűzöld. A deréktáj és a felső farkfedők színe kék. A begy lila színű, és ezt a mell felé egy keskeny narancssárga szalag szegélyezi. A test alsó része aranysárga. A szárnyfedők és a másodrendű evezők fűzöldek, a szárny többi része sötét szürkésbarna, a fark fekete. Szeme barna, csőre pirosas-fehér, de hegye kárminvörös, lába sárgás hús-vörös. A madár hossza 11-14 cm.

A Gould amandina valóban a legszínpompásabb díszpinty, és minden madárkedvelőnek álma, hogy egyszer ilyen madarat is tenyészthessen. Pedig nem könnyű hozzájutni, mert mindig drága madár volt, a frissen importált állatok ugyanis

nagyon kényesek, és ezért nagy az elhullási százalék. Nem egyszer 50 %-os veszteséggel is számolni kell, ami lényegesen emeli a beszerzési költségeket.

A Gould amandina hazája Ausztrália északi része, a szavannák birodalma, vagyis az egyenlítő mentén elterülő trópusi őserdőket körülvevő galéria-erdőkkel változó füves terület. Elterjedésének déli határa a 19. délkör vonalával esik egybe, ami a szavannák déli határa is. E területen a Gould amandina mindenütt megtalálható, a trópusi őserdőkkel borított Jork-félsziget kivételével, ahol madarunk hiányzik. Az Ausztrália északkeleti részéről jövő madárszállítmányok úgyszólván kizárólag Kimberley vidékéről származnak. Kimberley a déli félgömb egyik legmelegebb pontja. A nyári hónapokban, ami az esős évszakot jelenti, a hőmérsékleti maximum itt 40-50 °C. Az óceán közelségének kiegyenlítő hatása miatt éjjel is csak ritkán száll a hőmérséklet 20 °C alá. A déli részeken azonban már érezhető a kontinentális klíma hatása, ezért az esős évszakban mértek 15 oC alatti hőmérsékletet is, de a Gould amandina költési idejében itt sem száll a hőmérséklet 22-23 °C alá. A Gould amandina költési ideje ugyanis az esős évszakban van, amikor a levegő páratartalma általában 70 %.

Mindezt azért mondtam el, hogy lássuk, milyen környezetben él madarunk a hazájában. Tudva azt, hogy a Gould amandina Ausztrália legmelegebb vidékén honos, nem csodálkozhatunk azon, ha a fogságban is csak akkor érzi jól magát, igazi lénye csak akkor bontakozik ki teljes mértékben, akkor költ legeredményesebben, ha sok napfényt és magas hőmérsékletet biztosítunk számára.

Az esős évszak a tengerpart közelében a monszunhatás következtében hirtelen köszönt be. A hatalmas esőzések hatására a természet bámulatos gyorsasággal újraéled, és buja vegetáció borítja a száraz évszakban kiszáradt mezőket. A növényzettel együtt megmozdul a rovarvilág is. Repülő természetek és egyéb rovarok tömege jelenik meg, bőséges táplálékot nyújtva minden fiókát nevelő madárnak.

Mi sem természetesebb, a Gould amandinák is családalapításhoz fognak.

A múltban azt hitték, hogy a Gould amandina még a költési időszakban is kizárólag magevő, és fiókáit is fűfélék félérett magvaival neveli fel. A helyszínen végzett gyomortartalom-vizsgálatokkal bebizonyították azonban, hogy a költési időszakban az öreg madarak gyomra rovartáplálékkal van tele. Állati táplálékról tehát a fogságban is gondoskodni kell, ha azt akarjuk, egészséges fiókákat neveljenek.

Amint már említettem, a frissen importált madarak elhullási százaléka nagy. A Kimberley környékén befogott madarak sok viszontagságon esnek át, amíg Európáig eljutnak. Hetekig teherkocsin, poros úttalan vidékeken szállítják őket a legközelebbi kikötőig. Ott nem egyszer hetekig kell várni szűk kalitokban, rosszul szellőztetett és túl meleg helyiségben, amíg a legközelebbi hajó Ausztrália valamelyik nagyobb városába viszi a szállítmányt. A hosszú tengeri úton, vagy repülőgépen szállított madarak jó része elpusztul, mire Európába ér. A még élő állomány is rendszeresen bélhurutban szenved, mert a kereskedők nem ügyelnek arra, hogy a madarak mindig friss vizet kapjanak, az ürülékkel beszennyezett és poshadt víz következménye pedig természetesen súlyos bélhurut. Egy szakértő madárkedvelő számításai szerint 300 befogott Gould amandinából legfeljebb 1 példány éri meg fogságban a 2. életévét. Ilyen óriási elhullási veszteség mellett nem csodálkozhatunk azon, hogy az ausztrál

hatóságok szigorú kiviteli tilalommal próbálnak védekezni a Gould amandinák rohamos megfogyatkozása ellen.

Ezért örömmel kell üdvözlünk azt a hírt, hogy Japánban rátértek a Gould amandinák rendszeres és tömeges tenyésztésére. A japánokat természetesen üzleti szempont vezeti, ezért a mennyiségre helyezik a fő súlyt, és nem a minőségre. Ez a magyarázata annak, hogy az Ausztráliából származó import madarakra mindig szükség lesz vérfrissítés miatt, e nélkül az európai populációk leromlásával kell számolni. Ez a veszély egyébként nemcsak ezekenél a madaraknál áll fenn, hanem a velük közeli rokonságban levő, ugyancsak színompás papagáj amandináknál is.

Az első Gould amandinákat 1887-ben importálták Angliába. 1896-ban és 1897-ben már egy berlini madárkiállításon nagyobb számban is bemutatták e madarakat. Ettől az időponttól kezdve rendszeresen kapható nyugati madárpiacokon, eleinte csak a feketefejű, később a vörösfejű is.

A Gould amandina könnyen és megbízhatóan költő díszpinty. Nem csoda tehát, hogy minden madárkedvelő, ha csak teheti, iparkodik hozzájutni e remek színezetű madarakhoz, mert kellő szakértelem mellett rendszeren siker koronázza a tenyésztést. Első lépés, hogy fiatal, de teljesen kiszíneződött, tenyészképes, egészséges, és egymással rokonságban nem levő madarakat szerezzünk be. Kezdetben különös gonddal figyeljünk egészségi állapotukra. A legkisebb gyanús jelre a beteg madár azonnal elkülönítendő, és figyelni kell az ürüléket. A bélhurutot ma már a rendelkezésünkre álló antibiotikumokkal rendszerint sikerül meggyógyítani, ha idejében használjuk azok valamelyikét. Magam tetránt használók a bélhurutos díszpintyek gyógykezelésére. Apácamadarat, japáni sirálykákat és bronzpintyeket kezeltem ezzel, teljes sikerrel. A szükséges adagot tapasztalati úton állapítottam meg: annyi tetránt teszek a madár ivóvizébe, amennyitől, az nagyon halvány sárgára színeződik. Ebből szemcseppentő segítségével a beteg madár szájába juttatok néhány cseppet, amennyit fulladozás nélkül lenyel. A kezelést a következő napon megismétlem. Két adag tetrán eddig elegendőnek bizonyult.

A Gould amandina költési ideje a téli hónapokra esik. Tenyészhetők társas volierben és külön kalitkákban egyaránt. Első esetben több pár is jól megfér együtt, és egymást a költésben nem zavarják. Ha kalitkában helyezük el, tanácsos minden párt külön költetni. Az általam használt kalitka mérete 100 X 60 X 50 cm volt, ebben a költőpár kitűnően érezte magát. A japánok ennél jóval kisebb kalitban is jó eredménnyel tenyésztenek.

Fészeknek legjobb a kalitkára kívül ráakasztható, elől nyitott odút használni. Ebbe a hím különféle finom füvet hord, és kerek, felül nem boltozott fészket épít. Ezt azért emelem ki, mert a díszpintyek általában minden oldalról zárt, gömbölyű fészket építenek, amelynek egyik oldalán kerek bebújónyílás van. Sok faj még rövidebb-hosszabb, lefelé irányuló csövet is épít a fészek bejárata elé, úgyhogy a költő madár alulról repül a fészekbe. A fészekodú legkisebb mérete 15 X 15 X 15 cm legyen. A Gould amandinák általában jobban kedvelik a hosszúkás téglalap alakú odúkat.

A fészekalj 4- 6 tiszta fehér tojásból áll. A kotlási idő 15-17 nap. Nappal a szülők felváltva ülnek, éjjel csak a tojó. A fiatalok egészen csupaszon jönnek a világra, és

húsvörös színűek. Mindkét szülő szorgalmasan etet. A fiókákat azonban csak 8 -10 napos korukig takarják az öregek a fészekben. Ezen időponttól kezdve nemcsak nappal, de éjjel is a fészken kívül tartózkodnak az öregek, és csak etetni járnak be. Ez tehát a kritikus időpont a fiókák életében, mert ha nincs elég meleg a helyiségben, a még csupasz és takaratlan fiókáik könnyen elpusztulhatnak. Tapasztalt tenyésztők egybehangzó véleménye szerint a Gould amandinák 12 °C hőmérsékleten csak vegetálnak, 18 C° -nál kezdenek élni, 21 °C felett már élénkülnek, de csak 24 °C-on felül érzik jól magukat. Fiatal, még nem önálló, és vedlésben levő példányok 18 °C alatti állandó hőmérsékleten rövidesen megbetegszenek. A fiókák a fészket 21-22 napos korukban hagyják el. Néhány nappal a kirepülés után már kezdenek maguktól is enni, a szülők azonban még hosszú ideig etetik fiaikat. Egy ideig éjjelre is visszatérnek a fészekbe. Az egészséges és erős fiatalok első vedlése 8-10 hetes korukban kezdődik, és 10 hét lefolyása alatt befejeződik, ha legalább 21 °C egyenletes hőmérsékletet biztosítunk nekik.

A Gould amandina hazájában mindig víz közelében él. Egészen természetes tehát, hogy fontos számára a levegő megfelelő páratartalma is. Különösen a költés idején. Minél magasabb a helyiség hőmérséklete, annál nagyobbak kell lenni a levegő relatív páratartalmának is. 20 °C mellett a relatív páratartalom 50-60% legyen. 24 °C-nál a legkedvezőbb légnedvesség 65-70 %. Ez utóbbit rendszeren nehezebb biztosítani, mint az egyenletesen magas hőmérsékletet. Mivel a Gould amandina az éjszakát nem tölti a fészekben, fészkelési alkalmatosságot csak akkor ajánlatos a kalitba helyezni, ha a pár a költésre teljesen érett, vagyis léves már elmúlt. Az odú odahelyezésével vagy elvonásával módunkban van a költési időt is szabályozni, és ilyen módon megakadályozhatjuk, hogy ne a téli hónapokban költjön, hanem tavasszal (március-május).

Gyakran megesik az is, hogy a Gould amandina fészkelési ösztöne gyenge. Ezért helyesen járunk el, ha az odúban magunk készítjük el a fészket úgy, hogy a költő párnak a fészkelő anyagot csak elrendeznie kelljen. A természetben találtak olyan fészket is, amelyben a tojások mindennemű fészkelő anyag nélkül, a faodú természetes korhadékán feküdtek.

A fészkekészítéshez szükséges fű lehetőleg 8-10 cm hosszú legyen. Ezt a hím a közepén ragadja meg, és kötegekben viszi a fészekbe. Ezzel szemben a legtöbb díszpinty a fészkelő anyagból csak egy szálat vesz fel, és azt a végén ragadja meg.

A Gould amandina csendes, bizalmas természetű madár. Rendszeren csak a költési időszakban lesz élénkebb, igazi fénye ekkor bontakozik ki. Amint már említettem, könnyen költ a fogságban, mégis akadnak szépszámmal párok; amelyek semmiféle költési hajlandóságot sem mutatnak. Ennek oka jórészt az a tény, hogy tenyésztésükben gyakran veszik igénybe a japáni sirálykát. A japánban tenyésztett, és onnan importált madarak úgyszólván valamennyien így módon nőnek fel. Márpedig az eddigi tapasztalatok szerint a japáni sirálykák által felnevelt másfajú díszpintyek egész életükben a sirálykához vonzódnak inkább, és saját fajukhoz tartozó egyedekkel nem hajlandók költeni. Ez a káros sirályka-behatás lényegesen csökkenthető, ha a fiókákat, mihelyt önállókká lettek, elválasztjuk a nevelőszülőktől, és azok csupán egymás társaságában lehetnek. (Magam is neveltettem már zebra-pintyeket sirálykával, de

ennek káros következményét soha sem tapasztaltam, mégis ezzel a ténnyel tagadhatatlanul számolni kell.)

Élelmezésük minél változatosabb legyen. A száraz magvak közül nálunk csak a kanári köles (fénymag), fehér köles (ennek hiányában a vörös köles) és a muharmag jöhetnek számításba, e magféléseket lehet ugyanis a magkereskedésben is kapni. A fehér kölest rendszeren csak magántermelőktől lehet beszerezni (Budapesten pl. a nagycsarnokban). A külföldön kapható különböző, jórészt trópusi eredetű kölesfajok – vagy fajták – részünkre hozzáférhetetlenek. A csomizt is csak úgy tudjuk madarainkkal etetni, ha magunk termeljük meg.

Fontos a szerepe minden fogságban tartott madár táplálásában a csíráztatott magvaknak. Csíráztatásra minden kölesfajta megfelel, tekintet nélkül a színére.

A vitamin-ellátás érdekében a csíráztatott magvakon kívül elengedhetetlen a zöld eledel is. Elsősorban a salátát kell említenem, amit minden madár szívesen fogyaszt.

Ugyancsak kitűnő zöld eledel a tyúkhúr (*Stellaria media*), amely főleg kerti művelés alatt álló területeken tömegesen nő. A tyúkhúr efemer, rövid tenyészidejű növény. A mag a nyári szárazság elmúlása után csírázik, és már ősszel kitűnő zöldtakarmányt ad. A növény a hó alatt áttelel, tavasszal tovább fejlődve hamarosan virágzik, és magot érlel. Magját könnyű gyűjteni, és megfelelő hőmérsékletű helyen bármikor vethető. Így télen is kellő mennyiségű zöld eledellel tudjuk madarainkat ellátni.

Amint már előbb említettem, a Gould amandina hazájában a fiókák felneveléséhez fontos táplálék a termeszek. Mi sajnos termeszcsemegeivel nem szolgálhatunk, pedig a Gould amandina amit egyszer megszokott, attól nemigen tágít. Ezért nemegyszer nehézségeket okoz a nálunk beszerezhető állati eredetű táplálékokra (hangyatojás, lisztukac, főtt tojás) rászoktatni őket.

A németek találtak azonban egy olyan tojásos eledelt, amit minden Gould amandina szívesen fogyaszt, és amivel fiait is kifogástalanul felneveli. Ennek receptje a következő: 15 dkg hántolt és gondosan megtisztított fehér kölest alaposan összekeverünk egy nyerstojás sárgájával. A nedves keveréket pergament papíron vékony rétegben szétterítjük, és lehetőleg napfényen gyorsan megszáradtjuk. Természetesen ebből is csak annyit szabad egyszerre készíteni, amennyit rövid idő alatt fel tudunk etetni.

Tavasztól ősziig a legkülönbözőbb vadon termő, könnyen gyűjthető növények félérett magvaival és terméseivel is változatosabbá tudjuk tenni madaraink étlapját. A külföldi irodalom szerint a következő, nálunk is sokfelé megtalálható növények jöhetnek számításba: egynyári perje (*Poa annua*), réti perje (*Poa pratensis*), sovány perje (*Poa trivialis*), pásztortáska (*Capsella bursa-pastoris*), vad rezeda (*Reseda lutea* R.. *luteola*) egynyári ligetszépe (*Oenothera biennis*) stb.

Búvár 1967. 5. szám

TENYÉSZTŐI BESZÁMOLÓK A HAZÁNKBAN TENYÉSZTETT RITKA MADÁRFAJOK TENYÉSZEREDMÉNYEIRŐL 14. RÉSZ

A szürkefejű törpepapagáj tenyésztése

A törpepapagájokat nagyon sokan kedvelik, mivel szép küllemű és kedves madarak. Az én egyik nagy kedvencem az Agapornis nemzetség egyik legkisebb tagja, a szürkefejű törpepapagáj (*Agapornis canus*), ez a kevésbé ismert, ritkán tartott törpepapagáj.

A faj Madagaszkáron honos, megtelepedőben van a Seychelles -, Zanzibár-, Mauritius-szigeteken is. Közösséget kedvelő madár, kisebb csapatokba verődve a talajon és annak közelében keresi a táplálékot. Hossza 14 cm, alapszíne fűzöld, hasi felületén sárgásabb árnyalattal. A hím feje, nyaka, begye szürkésfehér, míg a tojó feje, nyaka, begye fűzöld. Fialatok inkább a tojóra hasonlítanak kirepüléskor, de a hímeken már azért látszanak szürkésfehér tollak a fejen.

Kedvenc papagájaim az Agapornisok, évek óta foglalkozom tenyésztésükkel. Rózsásfejű, *fischeri*, *personata*, *liliana*, *nigrigensis* fajokat tenyészték, két utóbbi kisebb-nagyobb sikerrel. Lehetőségem nyílt 2005 őszén, hogy szürkefejű törpepapagájokat vásároljak külföldről behozott példányokból, 2 párat vettem, amik közel ivarérettek voltak. Amikor hazahoztam őket, a lakásban helyeztem el a kalitkát, a folyosó egy nyugalmasabb sarkában. Egymás fölé tettem a két kalitkát, gondoltam ne zavarják egymást, elég ha hallják a társaikat. Az kalitkákat, melyek 80*50*40-es alapterülettel bírtak, igyekeztem előre teljesen berendezni, hogy a madarak beengedése után ne keljen őket tovább zavarni etetéssel, itatással. A négy madárból jobb híján én választottam ki a számomra szimpatikusnak tűnő párokat, gondolván így megelőzendő a konfliktusokat. A lakásban való elhelyezést azzal a céllal tettem, hogy jobban megfigyelhessem őket. Szép csendesen elvoltak a sarokban, reggel és este voltak inkább aktívak, repkedtek és meglepő módon sokkal kisebb hangerővel bírtak a többi agapornishoz képest.

Etetésüket alapjában véve hullámos papagájoknak való eleséggel kezdtem, amit végül is megettek, de elég szegényesnek gondoltam ezt a menüt. Áttértem az agapornisok standard, készen kapható keverékére, ami azért mégiscsak 14 féle magot tartalmaz. A fürtöskölest nagyon szerették, általában volt előtűk, de mindig csak ezt ették volna. A zöldségeket, gyümölcsöket (répa, alma) nem nagyon ismerték, minden másnap kaptak apróra kockázva belőlük. Nagyon nehezen szokták meg a zöldségfélét, a tyúkhúrt viszont előszeretettel fogyasztották. Kiegészítésként ásványi anyagokat és vitaminokat kaptak. Lágyságából a készen kaphatót és saját készítésűt (reszelt répa, főtt tojás, némi lisztkeverék társaságában) is kínáltam nekik.

Január végén raktam fel nimfaodúkat mind a két madár részére, első körben forgácsot szórtam az odúba, de ez nem vált be. Továbbiakban, hasonlóan a többi agapornis fajnál alkalmazotthoz, fűzfaágat aprítottam, hátha behordják a fészekbe, de ez sem vált be igazán. Későbbiekben forgácsot az odú alján éppen hogy csak egy keveset hagytam,

és szórtam be sok száraz, de vékony szálú fűvet és fűzfalevelet. Hogy érdeklődésüket felkeltsem, hagytam a kalitkák aljában is száraz fűből és levélből. Nagy nehezen, de birtokba vették az odúkat, bent aludtak éjszakánként. Egyre többet tartózkodtak az odúban, később az tűnt fel, hogy a hím egyre többet ül kinn az odú előtt a rúdon. Igen ritkán láttam, ahogy etetik egymást, ezenkívül semmi más jele nem volt a párba állásnak. A hím az odú előtt ült egyre többet, ez már csak jót jelenthet, gondoltam. Az odúba bepillantva 2 kicsi tojást láttam a sarokban. Minden második nap rakott le a tojó tojásokat, 5 tojás volt az első fészekaljban, ebből 4 fias sikeredett. A tojó szorgalmasan ült a tojásokon, a hím az odú előtt ült, és bejárt a tojót megetetni. A 23. napon éjjel, furcsa hangokra lettem figyelmes, kikelt az első fióka. Amilyen kicsi volt a fióka, olyan nagy hanggal kelt ki a tojásból. Szerencsésen mind a 4 fióka kibújt, lágy eleséget, lisztkekacot majdnem minden nap kaptak. A szülők szépen etették a kicsiket, minden rendben ment a maga útján. A sikeres kirepülést követően, még jó 2 hetet töltöttek a szülőkkel. Eközben a másik párnál is sikeres volt a költés, 5 tojásból 2 kirepült fiókat tudtam leválasztani. Így a két pártól 4 hím, 2 tojót sikerült az első fészekaljából felnevelni.

A fiatalok a madárházba kerültek ki erősödni, közös röpdében helyeztem el őket. Természetesen nem más céllal, minthogy további párokat tudjak majd a későbbiekben összeállítani. Persze saját kárán tanul az ember, ugyanis a fiatalok koruk előre haladtával rivalizálásba kezdtek, ami az egyik hím életébe került. Mivel sok volt a hím madár, hirdetni kezdtem őket, így sikeresen egy hím el tudtam cserélni, egy másikat pedig eladtam. Ezzel tehát már 2 ivarérett pár szürkefejű törpepapagáj és 2 fiatal pár boldog tulajdonos voltam. A fiatalok a későbbi konfliktusok elkerülése végett, számomra szimpatikusnak tartott összeállításban, páronként kerültek elhelyezésre, a madárházban.

A madárházban és a lakásban tartott madarak viselkedése között nagy különbségek is észrevehetőek voltak. Míg a lakásban tartott madarak nyugodtak voltak, nem hangosodtak és a költésük is nagyobb arányban volt sikeres, a madárházban lévő fiatalok - a többi hangos és repkedő agapornis mellett - láthatóan aktívabbak és hangosabbak voltak. Ivarérettségüket elérve persze ők is kaptak odúkat, de közel sem voltak olyan sikeresek, mint a szüleik. Átlagban 2 fióka repült ki fészekaljanként szerencsésen, ritkán 3.

Saját tapasztalataim alapján, a nyugodtabb körülmények között való elhelyezést és tartást jobban viselik, illetve a fiatalok nemek szerinti szétválasztása ajánlott, megelőzendő a későbbi konfliktusokat.

Kovács Ildikó

www.kovacsmadarmende.hu

GYÁSZHÍR

Lengyel Tibor (1947-2014)

Lengyel Tibor évtizedeken át aktív tagja volt a hazai szervezeti életnek. Elnöke volt a Magyar Díszmadártenyésztők Országos Egyesületének, a TIT Stúdió díszmadárbarát klubjának, kuratóriumi tagja volt a Siroki Zoltán Alapítványnak. Számos újságot szerkesztet, könyvet, jegyzetet írt. Nevéhez fűződik a mára már közkinccsé tett Madárbarát lexikon elkészítése. Jó néhány díszmadárfajt elsőként tenyésztet az országban. Így írt magáról: „Úgy indultam az életnek, hogy állattenyésztő leszek (Kaposváron végeztem, a kiváló Guba Sándor tanítványaként, aztán irány egy 250-es tehenészet - telepvezető-helyettesként a Mátrában), de a véletlen úgy hozta, hogy fotóriporterként, majd újságíróként folytattam.

Azonban az eredeti szakmámhoz sem lettem teljesen hűtlen. Előbb akvarisztikával, később kutya- és nyúltenyésztéssel (ratler, kaliforniai) próbáltam pótolni az űrt, ami a mezőgazdaságtól, az élővilágtól való eltávolodással bennem keletkezett. Végül a galamboknál és a díszmadártenyésztésnél kötöttem ki.

Kanárítenyésztésben a szatinéimmal szerepeltem eredményesen, s bár kacérkodtam a papagájokkal, beláttam, hogy egy tíz emeletes ház középső traktusában már a nimfák is a szomszédok terhére lehetnek. Az egzoták, majd a lágyevők felé fordult az érdeklődésem. Közben a TIT Stúdió Díszmadárbarát-klub elnökeként rendkívül sok jó tanácsot, ötletet kaptam tagtársaimtól, lestem el a határőrség képes hetilapjának fotóriportereként, majd rovatvezető újságírójaként megélt vidéki útjaim során egy-egy a madarászoknál tett villámlátogatás alkalmával szinte az egész országban.

Barátom, Koronczai Laci a galambászvilág rejtelseibe avatott be, s vele az MGKSZ lapja díszmadárrovatának vezetőjeként is sikerült betekintést nyerni a galambászatba.

Ádám István és Nagy Ottó barátommal belevágtunk egy beótenyésztetbe, ám ők hamarosan ráuntak, így nekem maradt a feladat, hogy ezt a fajt hazánkban elsőként tenyészsem. Amikor kelt az első, s boldogan rohantam a kis beófiókéval a lakásba, vendégünk némi szemrehányással hozzám vágta: "Jobban örülsz, mint mások a gyermekáldásnak".

Hasonló érzés uralkodott el rajtam, amikor a nagy álarcos szövőt is sikerült szaporítani. Ja kérem, gyereket mindenki tud csinálni!"